

ska bodi ti voditeljica, za katero si pripravljen vsak hip dati vse, kri in življenje. Ali ti se moraš popolnoma vzbuditi in vzdramiti. Pravični Bog je vstvaril svet tudi za nas Slovence in za nas velja ravno ista svoboda in pravica, kakor za vse avstrijske narode. Dobra in hvalevredna je ponižnost, kjer je je treba; toda ako je mož prisiljen braniti svojo čast in poštenje; ako treba, da ves narod čuva svoje najdražje svetinje in pravice, takrat pa ni mesta suženjski ponižnosti in pohlevnosti; takrat je treba možkega, odločnega postopanja. V boju za naše pravice nam je državljanska postava, katero je podpisal sam presvitli cesar, naš kašipot. Od nje se ne odmaknemo niti za pičico. Ta postava zahteva, da so vsi narodi v Avstriji enakopravni. Ali je to veljavno samo na papirju? Mi sami moramo skrbeti, da bo tudi v resnici veljavno. Ničesar se ne smemo ustrašiti, ne popustimo niti za las od svojih pravic, marveč z vso odločnostjo postavimo se nemškutarskim napadom v bran; združimo, zedinimo se po vseh slovenskih krajinah, kakor en mož; zahtevajmo, tirjajmo z jekleno neustrašljivostjo svojih postavnih pravic. Mi jih moramo dobiti in ako smo pravi možje, dobili jih bomo! Ne vdajmo se!

—d.

Cerkvene zadeve.

Janez Kramberger, župnik Vurberški.

IX. Slutnja. Enkrat so se rajni gospod, ko sem se z njimi pogovarjal, bi rekel, zamaknili, in rekli so mi: »Po domu se mi toži, po nebeškem domu se mi toži, na zemlji me nič ne veseli. Ko sem svoje pridne farane po sprejemu svetih zakramentov za božične praznike lepo pripravil, in ko sem tudi sam svojo dušo pri sv. spovedi očistil in pri polnočnici pohlevno Jagnje božje v revni hlevce svojega ubogega srca sprejel in se potem počivat vlegel, mi je srce plavalo v neskončnem veselju in bil bi srčno rad umrl, raje bi bil umrl, ko še dalje živel. Bog mi daj, da bi se tedaj, kedar smrtna ura pride, tako lahko od sveta ločil, kakor tisto božično noč!«. Bog je molitev svojega zvestega služabnika uslišal in sicer prav v kratkem.

Ko sem se v letošnjih velikih počitnicah zopet 14 dni pri njih v Vurbergu mudil in enkrat dolgo časa na grobu svojega rajnega ljubega prijatelja, častitega gospoda Ozmeča, mrtvaške molitve opravljal, se mi je srce pri spominu na rajnega prijatelja in na minljivost vse posvetne sreče tako užalilo, da sem hitel s pokopališča proti farovžu, da bi si v cerkvi in v razgovoru s svojim prijateljem, žalost pregnal. Srečala sva se v zeleni hosti. Ko se pozdraviva, poznalo se mi je na zamolklem glasu, da mi nekaj dušo razjeda; zato me gospod brzo vprašajo: »Kaj ti pa je, prijatelj, da si tako potr?«. Povedal sem jim, kako se mi je na grobu njihovega prednika duša razjokala v otožnih spominih in slutnji, da pojdemo v kratkem tudi mi za rajnimi. Oni so me posvarili in so rekli: »Glej, taka otožnost ni od Boga; smrt je res bitka kazni in nasledek je izvirnega greha. Če njo pa voljno sprejmemo, kedar nam jo Bog pošlje in če svoje trpljenje in smrt združimo z bolečinami in trpljenjem Kristusovim na križu, bode Bog naš dar sprejel kot zadnje spokorno delo, in s smrtno prične se za nas še le pravo večno življenje, veselje brez konca in kraja. Darujmo torej svoje življenje prostovoljno, ne pa z žalost-

nim, potrtem srcem! Sv. Pavel uči, da ljubi Bog le vselega darovalca.« II. Kor. 7, 7. Tako se je razgovor dalje pletel in pripravljala sva eden drugega za večnost in sklenila sva, dokler nama še Bog da življenje, prav zvesto delati, v smrtni uri pa veselo in zaupljivo pričakovati milostljive sodbje.

Rajni gospod so se nekaj let sem bili hudo postarali; sapa jim je bila težka, zelo so shudeli, glava jim je pa osivela, kakor sedemdesetletnemu starčeku in po gostem jih je mrzilo. Videlo se je prav očitno, da so za težavno faro že preslabi. O tem pa niso hoteli nič čuti, da bi se kam preselili. Na to so pač začeli delovati, da bi iz prejšnje šolske sobe kaplanijo naredili. Naprosili so gospoda okrajnega zdravnika za njegovo spričevanje, da oni sami ne morejo več vsega opravljati, in prosili so za g. kaplana. Če bi bilo tudi škofijstvo rado dovolilo, se je pa vendar vsa stvar razbila na denarnem prašanju, ker ni bilo od kod za gospoda kaplana plačila dobiti. Mene je bilo prav strah, kako da bode gospod zimo sami pri tolikem delu prestali. Dne 20. decembra 1891 dobim od njih pismo, kjer mi poročajo: »Predragi prijatelj! Ne morem več delati; včeraj mi je glas nehal. Brž ko ne sem se prehladil. V četrtek sem še šest bolnikov za advent preskrbel in se na Ptuj vozil. Zvečer sem se moral prevideti bolno dekelico. Včeraj sem še bil dve uri v šoli, pa proti koncu že nisem mogel več govoriti. Prosim ponižno, ko bi mi zamogli za praznike enega gospodov bogoslovcev na pomoč poslati. Prisrčen pozdrav! Moliva eden za drugega! Hitro sem jim naznanil, da dobijo potrebno pomoč. Eden den pozneje so se mi zahvalili za mojo skrb in pristavili: »To leto je bilo za-me leto mnogih križev. Bogu bodi hvala za-nje! Upam, da si naredim iz poslanih križev lestvico gor do svetih nebes. Želim Ti prav vesele božične praznike. Ljubo Božje dete v jaslicah naj se milo na nas ogleda in nam naj podeli svoj mir in milost svojo! Zdravnik me je preiskal in mi povedal, da sem čisto zdelan in da se moram silno varovati. S prisrčnim pozdravom in krščanskim svetim poljubom, Tvoj hvaležni Janez«. To so zadnje vrste, ki jih hranim kot drag spomin na rajnega prijatelja.

Kje imajo uradniki, duhovniki, učitelji domovinsko pravico? Državna postava z dne 3. dec. 1863 o domovinsko-pravnih zadevah (Drž. zakonik 1863, nr. 105) § 10 pove: »Stalno nameščeni uradniki ces. dvora, državni, deželni in drugi javni, iz javnih blagajnic ali zalog plačani uradniki, duhovniki in javni učeniki zadobijo domovinsko pravico v tisti občini, kjer stalno bivajo, odkar so nastopili svojo službo«. S premeščanjem se prenese tudi domovinska pravica. Ako stopi dotičnik v penzijo, ima dom. pravico tam, kjer je najzadnje služboval.

F. S. Šegula.

Gospodarske stvari.

Nekaj o gnojenji in gnojilih.

(Konec.)

Kaj nas pa stane tako gnojenje? Nič drugo, kakor seme, ako ga kupimo, okoli 30 gld. med tem, ko vsi drugi stroški spadajo v stroške za vsakoletno obdelovanje.

Namesto te se zamorejo pa tudi druge detelje vzeti, ako na tistej zemlji dobro rastejo, ravno tako tudi lupina, vicia itd., na vsak način pa rastline, katere spadajo v rodbino leguminoz. Gledé umetnih gnojil moramo pa še nekoliko opomniti. Zemlje so različne in malo kdo pozna svojo zemljo dobro. Ta ima več teh, ta več onih

snovij. Radi tega pa tudi ni treba za vsako zemljo vseh treh navedenih gnojil, kakor je že iz navedenih treh receptov razvidno, v enaki meri in večkrat bi kmetovalec eno ali drugo brez potrebe dodajal. Zavoljo tega je priporočljivo v početku vedno poskuse v malem delati. Če je rast krepka a rodovitost slaba, potem gotovo primanjkuje fosforove kisline, mogoče tudi kalija, če je slaba, primanjkuje dušica, kalija, mogoče tudi fosforove kisline itd. Zato pa se vinograd v več delov po 100 m² razdeli ter na enem delu poskuša s fosfati, na drugem z duščenavimi snovmi, na tretjem s kalijevimi snovmi, potem v zvezi fosfatov s kalijem itd. Kjer bode vspeh največji, pri tem pa potem ostanemo.

Opomniti nam je še tudi to, da se daje pepel nadomestiti s stenfurtskimi solmi n. pr. kainitom, kateri ima okoli 16 odstotkov kalija, toraj $\frac{1}{3}$ več, kakor pepel in ga je toraj tudi skoro $\frac{1}{3}$ manj treba. Stane pa metrični stot okoli 3 gld. 50 kr.

Na mesto superfosfatov je tudi dobra Thomasova moka, katera stane metrični stot okoli 2-85 gold. do 3-85 gld. in ima okoli 12% fosforne kisline, pa ta ni tako lahko raztopna. Te je treba okoli dvakrat toliko, kakor superfosfata, pa tudi dalje traja, kakor oni. Sploh pa najdemo sestavino teh umetnih gnojil skoro v vsaki kmetijski knjigi, ter zamoremo jih potem sami ceniti in eno za drugo zamenjavati, kakor nam že bolj kaže.

S tem je namen tega spisa dosežen. Opozoriti smo samo hoteli, da treba rastline hraniti, ako nočemo imeti še več uzroka za jadikovanje. Navedli smo pa tudi načine, kako si naj umni gospodar, kateri ima lepo navado, pred početkom vsacega dela lepo računati, spored razmer v raznih slučajih v tej zadevi pomagati. Priporočati nočemo ne enega ne drugega načina posebno, kajti razmere so različne in eno ni za vse. Radi tega pa bolje, da si vsak svoje po svoji pameti izbira. Ta spis ima tudi samo namen kratkega navoda. Kdor želi temeljito skrivnosti umnega gnojenja spoznavati, ta si mora vže obširneje knjigo naročiti. Gnojenje je dandanes v znanstvenem kmetijstvu tako obširen predmet, da so že jeli debele knjige z njim polniti, toraj ni mogoče celega v nekolikih vrsticah spraviti. Delajmo pa, kakor sicer hočemo, toda napravimo si tudi za načelo: gnojimo ne samo travnike in polje, gnojimo tudi naše vinograde in sadunosnike ter polnimo s tem naše kleti, shrambe in žepe! Spoznajmo, da smo našega tužnega gmotnega stanja največ sami krivi, poboljšajmo se toraj, pričnimo pri gnoji, pri temelji kmetijstva in ne bomo več našo živino in rastline sumničili. J. Belé.

Telečja mrzlica.

Kedar krava povrže, nagodi se večkrat, da dobi mrzlico in pravi se ji vsled tega »telečja mrzlica«. Kaj je te nevarne bolezni krivo, ni se še doslej dognalo in vsled tega še tudi ne znajo zdravila za-njo, vsaj ne takega, da bi se človek smel na-nj zanesti. Izkušnja pa nam kaže, kako naj ravnamo pri breji kravi, da ne dobi bolezni. Najprvo je pri tem, da ji nekaj časa, predno povrže, ne damo obilne krme pa tudi kake štiri dni potem ne. Krma ji služi samo seno, ali snažno mora biti in tako tudi voda, katere dobi za pijačo; voda pa ne sme biti premrzla.

Ako krava ni preveč debela, kaže dajati ji kakih deset dnij, predno ima povrči, samo sena in ne preveliko; če je debela, tedaj bode pa s tem že prej začeti. Vrhu tega pa je dobro, ako ni premrzlo ali sploh slabo vreme, voditi kravo vsak dan nekaj časa, po pol ure, na prosto, da se razhodi. Kedar pa je krava že blizo, da povrže, mora stati na kraji, da je ne doseže preprih in dobro je, ako se odene brž, ko povrže, z vol-

neno odejo. Kdor ravna tako, ne bode mu iz tega škode, pač pa si skorej gotovo zavaruje kravo, da ne dobi »telečje mrzlice«.

Sejmovi. Dne 26. marcija na Bizeljskem, v Celji in v Slov. Gradci. Dne 38. marcija v Imenem. Dne 31. marcija v Gradci in na Bregu v Ptuiju (za svinje.) Dne 2. aprila v Artičah in v Dramljah.

Dopisi.

Iz Gzranjevec pri Ljutomeru. (Zborovanje.)

Občni zbor »bralnega društva« je bil dne 9. februarja v učilniških prostorih. Tega dneva se je vsak veselil, le enemu, ki vedno škili v bismarkijo, ni dalo mirovati. In ta je naš g. nadučitelj Juvan. Ko mu je predsednik kr. šol. sveta naznanil dovoljenje, da bralno društvo sme v učilniških prostorih zborovati, ni besede zinil, le omenjeno nedeljo si k mizi vsede učena nemška glava in prepiše odlomek § 29 šolske postave l. 1870, ki ga je po dolgem iskanju komaj našel. Nam je ta paragraf brez Vas g. Juvan znan. Vi že brž dolgo niste § 24, 26, 33 niti pogledali, zato Vam svetujemo, da si jih še v pravem času k sreči vzemete ter zapomnite, da s krajnim šolskim svetom nimate zapovedovati. Vase obnašanje nas ni motilo, temveč še bolj navdušilo, saj smo znali, da je Vam bralno društvo trn v peti in se jezite na-nj. Ljudstva je k zborovanju prišlo od vseh stranij v tolikem številu, da ga šolski prostori niso mogli objeti. Med pričujočimi smo v naše veselje zagledali veliko gospodov, gospá in gospodičin iz Ljutomera, tudi od Male nedelje in od Svetinj smo imeli goste. Zborovanje se je pričelo s krasnim petjem pod spretnim vodstvom gosp. pevovodja iz Ljutomera. Nato pozdravi predsednik, gosp. Vinc. Kosi pričujoče s prisrčnimi besedami in v svojem govoru primerja bralna društva trdnjavi, pred katerimi trepečejo nemškutarske glave in želi, naj bi tudi naše bralno društvo stalo močno, naraščalo, cvetelo in obilnega dobrega sadu prinašalo. Iz ust tajnikov smo slišalo, da naše društvo šteje 57 udov, kar je za našo mlado društvo velika čast. Blagajnik nam poroča, koliko lepih knjig in dobrih kat. časopisov je za ta denar nakupil in naročil in še vendar nekaj v kasi prihranil; zato se mu je za modro gospodarstvo občna hvala izrekla. Naše društvo ima veliko dobrotnikov, ki so mu poklonili dobre knjige, med njimi preč. g. Osenjak, za kar se jim tukaj izreka topla zahvala. Sledila še je volitev novega odbora, pri kateri so bili potrjeni vsi prejšnji odborniki, le Vogričevci in Kamenščanci so si izvolili nova. Ko se se dožene, kako bi se dale odpravile nekatere pomanjkljivosti zastran pošiljanja časopisov, povabi g. predsednik č. g. Bohanca, domačega kaplana, k besedi. Le-ta so v jasni besedi razložili in pokazali na dobrote »bralnih društev«. V njih se bistri um, blaži srce ter se spoznava lepota materne jezika in nagiba ljubiti ga in spoštovati do hladnega groba. Razprava je bila živa in jasna, in je bila z večkratnim živahnim odobravanjem potrjena. Privabil je ta govor veliko novih udov, tako da zdaj društvo šteje 88 udov. Končno še se je prebral list preč. g. dr. Feušá, kn. šk. duhovnega svetovalca in profesorja bogoslovja v Mariboru. Za blagodušni dar (-Zg. Danica-) mu je donela prisrčna zahvala. Gospod predsednik se zdaj zahvali vsem pričujočim, ki so se zborovanja vdeležili ter sklene zborovanje s trikratnim živio presvitlemu cesarju. Bog pa blagoslovi bralno društvo, da prinese in rodi zlahten sad! Po zborovanju je bila prosta zabava pri g. Lebariču, pri kateri so se slišale lepe napitnice, med